

Urban songline-metoden er livsstilsfortællinger, der knytter sig til byens arkitektur, geografi og byliv – præsenteret af fortælleren selv.

Metoden har til formål at skabe viden om, hvorledes byens arkitektur, geografi og byliv opleves af borgere med forskellig livsstil og alder. Den giver eksempelvis svar på spørgsmål om, hvordan forskellige borgere bruger byen og hvorfor. Ud fra deres egne vurderinger præsenteres de steder i byen, som de især holder af og føler sig knyttet til.

HVAD ER URBAN SONGLINE?

Undersøgelsesmetoden giver indsigt i, hvad det er for forhold, der gør, at mennesker føler sig hjemme på særlige steder. Det kan være pga. æstetikken/arkitekturen, eller de funktioner, som finder sted. Det kan også være på grund af kulturen på stedet, stemningen eller det sociale miljø. Metoden giver på tilsvarende måde en forståelse for de steder, hvor de samme borgere ikke føler sig hjemme, hvor de føler de sig på 'udebane'. Denne oplevelse af stedet kan skyldes, at det givne sted ikke rigtigt siger dem noget; men det kan også være, fordi de føler modvilje mod det sociale miljø eller mod arkitekturen.

Urban Songline-metodens styrke er, at den afdækker forskelligheden, mangfoldigheden og årsagssammenhænge – eksempelvis, hvordan den inkarnerede bilist tiltæller sin færd for at kunne nå frem med bil; eller hvordan bilbyen opleves af en ung mor, der skal bringe sine børn rundt med en cykel eller klapvogn; eller hvilke kvaliteter den unge skater oplever, når han udforsker byen med krop og skateboard. Byer har mange typer brugere, der indgår forskelligt i byen.

Urban Songline-metoden går ud på at **interviewe** udvalgte personer (respondenter) om, hvordan de bruger byen. Der interviewes over et par omgange, hvor der tegnes på kort eller luftfoto af byen, og hvor respondenternes egne fotos er en vigtig del.

Første interview

Ved første interview medtages bykort/luftfoto, farver og en lydoptager. Respondenten bedes først om at give nogle **baggrundsoplysninger** om sig selv. Det kan f.eks. være oplysninger som alder, erhverv/uddannelse, civil status, bopæl og lignende, men det kan også være forhold, der indkredser vedkommendes livsstil nærmere – f.eks. hvilken avis der læses, hvilke klubmedlemskaber der er, politisk observans, bilejerskab mv.

Derefter bedes respondenterne om at tegne sine **hverdagsruter** ind på **kortet**. Der startes med bopælen, herfra tegnes hver-

dagsruten. Hele dagens bevægelsesmønster tegnes ind på kortet. Hver gang respondenterne gør ophold for at foretage sig noget (sport, klub, indkøb, besøge venner, cafe mv.) markeres det med et tal på kortet. Hvis fritidsmønstret er afgørende anderledes end hverdagslivets, kan det være en god idé at tegne det ind på et kort for sig. Den samlede rute udgør det område af byen, som respondenterne bruger i sit dagligliv. Det er hvad man kunne kalde respondenterens territorium eller **songline**. Det indeholder strækning (transitzoner) og opholdsteder af forskellig art.

Herefter **interviewes** personen om sine **oplevelser** af de gader, parker, byrum og bygninger, som vedkommende bruger i sin hverdag og i fritiden. Alle strækninger og opholdsteder gennemgås. Hvor føler respondenterne, at der er rart? Hvorfor? De steder, som respondenterne særligt godt kan lide og ofte bruger kan markeres med rødt eller med et '+' på kortet. Steder, der opleves negativt kan markeres med et '-'. Det er vigtigt at få årsagsforklaringerne med på lydfilen.

Respondenten bedes afslutningsvist om at **tage** nogle **fotos** fra sit byterritorium. Man kan f.eks. udlevere et engangskamera og bede om at få det tilsendt efter et passende antal dage. Eller respondenterne kan bruge sit eget kamera og sende billederne elektronisk. Der aftales et efterfølgende møde.

Andet interview

Andet interview handler om de fotos, som respondenterne har taget. Er billederne blevet tilsendt til interviewer er det en god ide at printe dem ud og give dem et nummer. Respondenterne bliver ved dette interview bedt om at **fortælle** om billederne. Hvilken begrundelse er der for motivet? Hvad fortæller det? Brug højst mellem 2-5 minutter på at tale om hvert billede. Det er vigtigt at holde fast i, hvad billederne fortæller om respondenterens forhold til byens arkitektur, rum og byliv.

Videnskabeligt set har Urban songline-metoden stort slægtskab med antropologiske metoder, der kobler byliv og lokalkultur med eksempelvis stedets kontekst i form af naturgivne forhold, arkitektur mv. Deltagerobservation er centralt i antropologiens feltarbejde. Det kræver lang tid og en bevidst håndtering af forskerens forforståelse.

Videnskabsteoretisk anvendes der en hermeneutisk tilgang i analyserne. Det drejer sig om den såkaldte hermeneutiske spiral, hvor analysearbejdet foregår i spirallignende bevægelser, idet der skiftevis fokuseres på detalje (respondentens udsagn) og helheden, dvs. konteksten i form af byens fysiske strukturer og respondenterens livsstil.

Produkt

Resultatet af interviewene er et kort med respondenterens 'byterritorium' samt udtalelser på lydfil om respondenterens følelser og holdninger til dette territorium. Materialet skrives sammen til en fortælling om respondenterens songlines. Fortællingen suppleres med respondenterens egne billeder og kommentarer. Fortællingen kan indledningsvis eller efterfølgende suppleres med faktuelle oplysninger om byen, boligområdet, steder mv.

Undersøgelsen kan med fordel kombineres med andre undersøgelser f.eks. stedsanalyser eller spørgeskemaundersøgelser, hvor et stort antal respondenter inddrages. Det er også muligt at udstyre respondenterne med en GPS og efterfølgende plotte et kort over bevægelsesmønstrene. Det kræver imidlertid både mere tid, teknisk udstyr og særlige computerprogrammer.

Respondenterne

En songline-undersøgelse omfatter ofte fra 5 - 20 respondenter med forskellig baggrund. Der vælges almindeligvist respondenter af begge køn, i varierende alder og med forskellig social og kulturel baggrund.

Shoppinglandskab i Aalborg City Center Syd. Fotograf: Pernille Ehlers

Men der kan også vælges 10-18 respondenter inden for bare to kategorier (f.eks. unge under uddannelse/unge uden uddannelse og job), hvis det er specielle sammenhænge, der søges indsigt i.

Stedsanalyse

Metoden tager, som her forklaret, udgangspunkt i den enkeltes oplevelse og brug af byen (individfokus), men metoden kan også anvendes med udgangspunkt i stedet (f.eks. Centrum/Midtbyen eller City Syd) til via feltarbejde at afdække, hvordan stedet bruges og opleves af forskellige fortællere. Nogle vil f.eks. foretrække centret med god tilgængelighed, overdækkede indkøbsgader og tryghed, mens andre måske aldrig benytter sig af de indkøbsmuligheder det tilbyder. Igen handler det om livsstil og oplevelse af det arkitektoniske rum, når der skal vælges f.eks. butikker til indkøb eller kulturoplevelser.

REIDUM

Reidum er 32 år, gift og har to børn. Hun er ved at uddanne sig til smørrebrødsassistent på Teknisk skole i Aalborg Øst og cykler hver dag på tværs af byen for at komme til Teknisk skole. Familien bor i en lejlighed på 87 m² i Hasseris Boligforening. Derudover har familien en kolonihave i haveforeningen, der støder op til naturområdet, Østerådalen. Familiens samlede bruttoindtægt ligger på ca. 150.000 kr. (2002), de har ingen bil og holder ikke avis. Vennekreds omfatter primært svigerforældre og forældre til en af børnenes venner. Reidum lever sit liv i boligen, i City Syds shoppingslandskab og især i kolonihaven, der ligger 5 minutters cykelafstand fra boligen. Kolonihaven rummer alle hendes drømme, og det er hertil hendes positive bybilleder er knyttet. Hun bevæger sig kun uden for området, fordi hun er nødt til det i forbindelse med sin uddannelse.

Reidums songlines

Reidums Aalborg er den moderne forstand, der er fattig på kulturelle tilbud; men rig på grønne oaser. Det er de grønne rum, der giver den moderne by kvaliteter mener Reidum, hvorimod de store P-pladser og brede veje er oplevelsesfattige, når man som Reidum cykler eller går. Reidum kommer aldrig i Aalborgs gamle bycenter, eller benytter sig af biografteater, museer eller lignende.

Forsiden viser kort over Reidums songlines.

SONGLINES PÅ FELTFOD

Metoden kan kortes ned til et interview, hvor man f.eks. efter at have tegnet ruten på et kort, går eller kører ruten med respondenter og tager fotos undervejs.

Hvis en Urban Songline-undersøgelse laves af et hold elever/studerende kan man, ved at dele respondenterne ud imellem sig, på en enkelt eftermiddag indsamle data til halvt så mange songlines som der er elever/studerende. Det er nemlig en fordel at være to om hver enkelt undersøgelse. Efter-bearbejdningen af en 'feltfods-undersøgelse' kan klares på et par dage, afhængig af om materialet skal præsenteres som tekst med kort og billeder eller skal opsættes som plancher.

DATA OG LITTERATUR

Marling, Gitte Urban Songlines. Aalborg Universitetsforlag. Aalborg, 2003

Marling, G., Kiib H., Jensen O.M. & Bech -Danielsen, C: Urban Lifescapes : Aalborg University Press. Aalborg, 2004

Marling, Gitte: Bangkok Songlines. Institut for arkitektur & design, Aalborg Universitet. Aalborg, 2005

Marling, Gitte) Nordark #307: Bangkok, Hong Kong & Pearl River Delta: Mapping outside in/ inside out. Department of Architecture & Design. Aalborg University. Aalborg, 2007

Malmö Stadsbyggnadskontor Mötas i Malmö. Malmö Stadsbyggnadskontor/Gidlunds Förlag. Malmö, 2006

Advice Analyse: Københavnerlivsformer. Økonomiforvaltningen 8. kontor, Københavns Kommune København, 2005

Faglig bidragsyder: Gitte Marling, professor med særlige opgaver, Urban Design, Institut for Arkitektur, Design og Medieteknologi, Aalborg Universitet (AAU)

Redaktører: Pernille Ehlers, Rødovre Gymnasium, Lis Petersen, Ørestad Gymnasium og Jannie Rosenberg Bendsen, DAC
Layout: Troels Thor Axelsen, DAC

Realdania

dansk byplan
laboratorium

DAC | DANSK ARKITEKTUR CENTER

